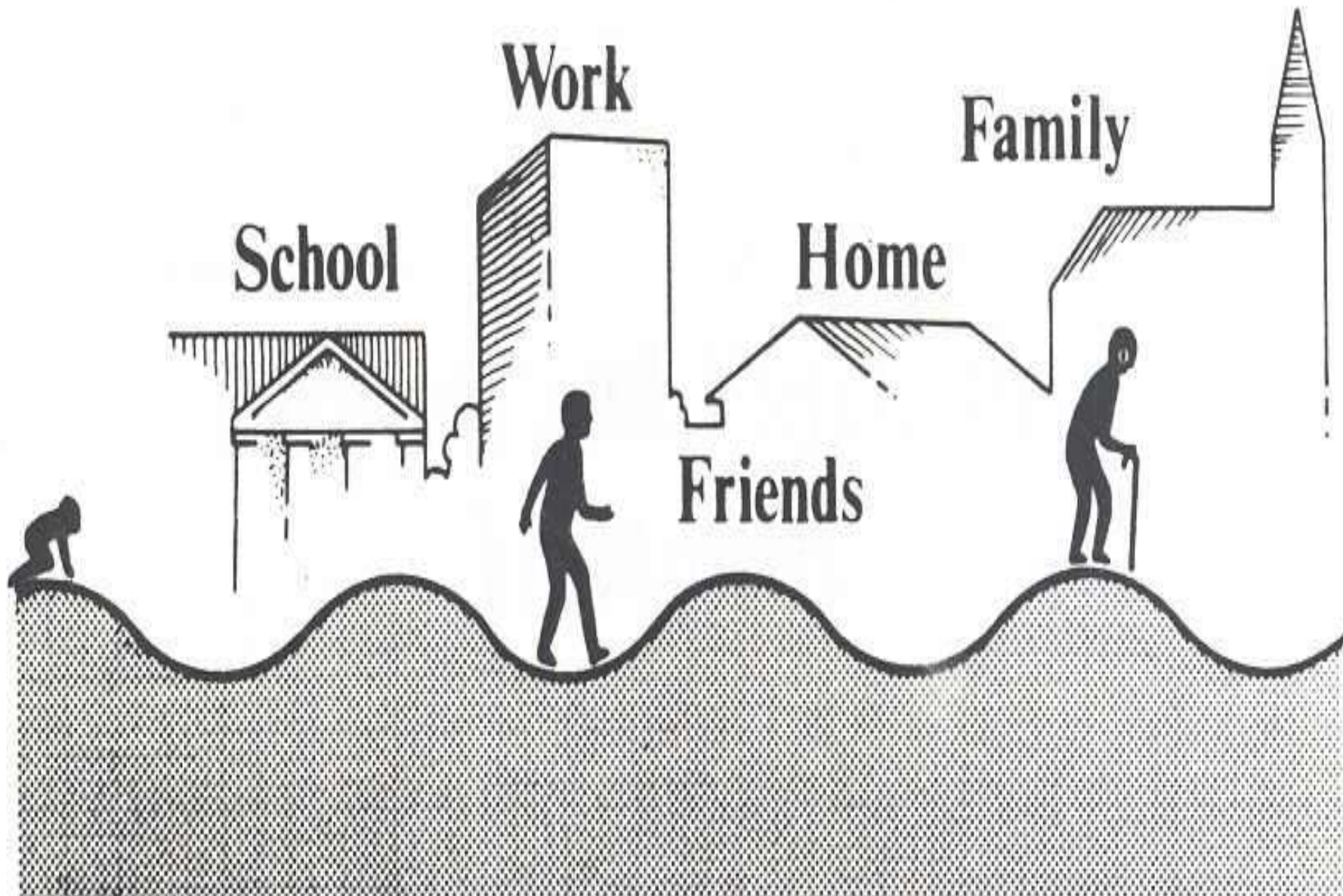

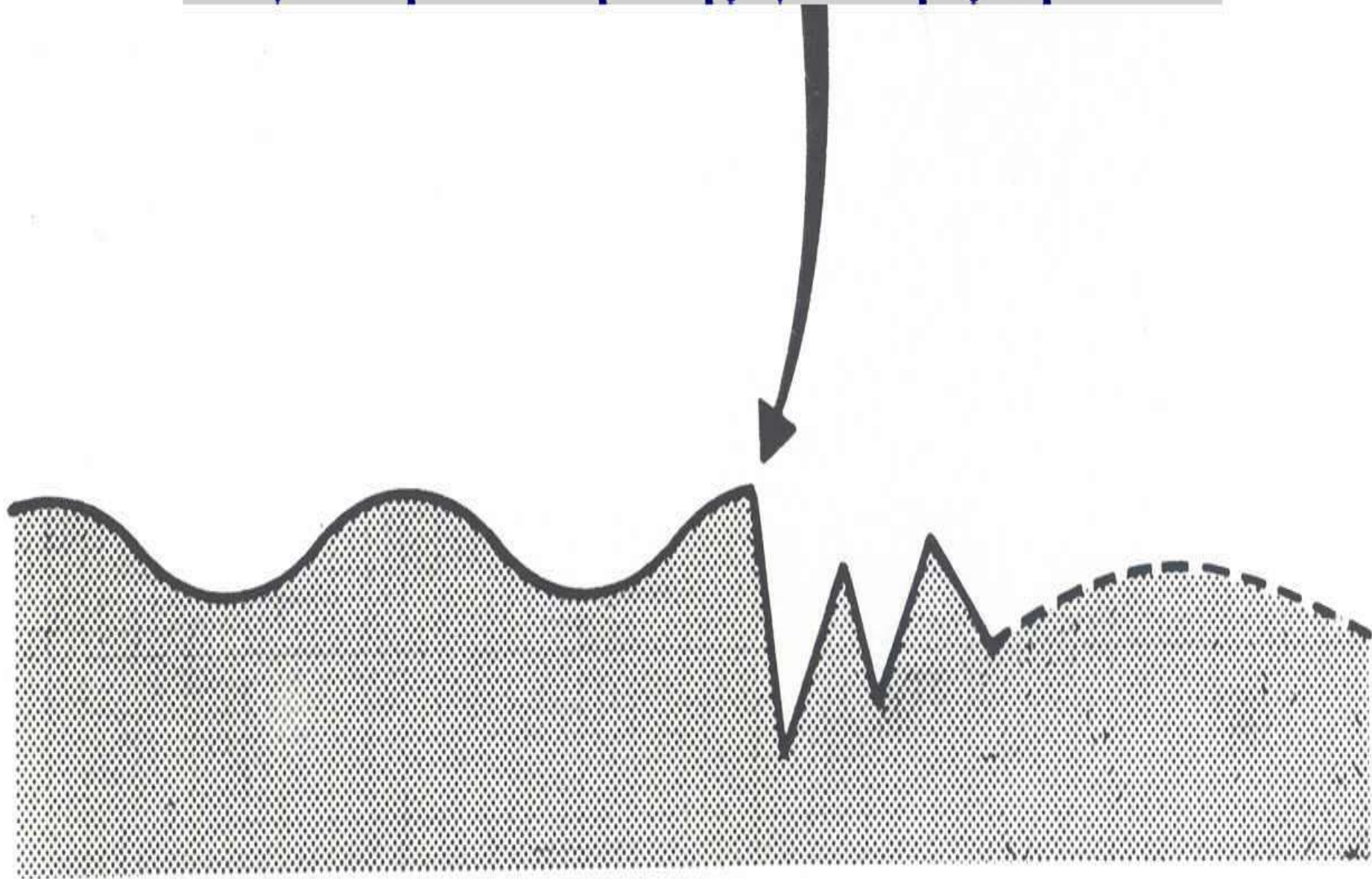
**ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ
ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ**

**ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Ph.D.
ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ
ΠΑΘΟΛΟΓΙΚΗ ΚΛΙΝΙΚΗ ΠΓΝΠ**

Φυσική πορεία της ζωής

Διάγνωση απειλητικής για τη ζωή νόσου

**Η διάγνωση της ασθένειας &
η επικείμενη θεραπεία αποτελούν
τραυματικά γεγονότα που
εισάγουν τον μέχρι τώρα υγιή
στη Χώρα του Αγνώστου**

**Σε αυτό το ζοφερό
και δυσάρεστο νέο περιβάλλον . . .**

Η επικοινωνία με τον ογκολογικό ασθενή είναι αναπόφευκτη & αποτελεί μέσο για τη βελτίωση της ΠΖ

Επικοινωνία : Σημαντική Κλινική Δεξιότητα

- **Ο γιατρός κατά τη διάρκεια των 35 - 40 ετών της κλινικής του σταδιοδρομίας , πραγματοποιεί περίπου 150,000 - 200,000 συνεντεύξεις με ασθενείς και συγγενείς**

ΔΥΟ ΑΝΤΙΘΕΤΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

- **ΟΧΙ** στην πληροφόρηση : Προφύλαξη του ασθενούς από δυνάμει ψυχοτραυματικές πληροφορίες
- **ΝΑΙ** στην πληροφόρηση : Ηθικό & Νομικό δικαίωμα του ασθενούς να γνωρίζει - Ο ενημερωμένος ασθενής συνεργάζεται καλύτερα με τον ιατρό

ΠΟΙΕΣ ΟΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΩΣ ;

Υπέρ > 80%

- Αγγλοσαξονικές χώρες
- Αυστρία
- Ελβετία
- Ολλανδία
- Δανία
- Σουηδία
- Νορβηγία

Κατά > 60%

- Γαλλία
- Ισπανία
- Πορτογαλία
- Ιταλία
- Ιαπωνία
- Παναμάς
- Ουγγαρία
- Σαουδική Αραβία

Iconomou G et al, 2002

ΤΟΥΡΚΙΑ : 45% ασθενών ενημερώνονται

Atesci et al, 2004

ΙΑΠΩΝΙΑ : 30% - 50% ασθενών ενημερώνονται

Tamura et al, 2000

ΝΕΠΑΛ : 20% ασθενών ενημερώνονται

Gonzal et al, 2006

ΙΝΔΙΑ : 30% ασθενών ενημερώνονται

Aggarwal et al, 2016

ΝΟΡΒΗΓΙΑ : 80% ασθενών ενημερώνονται

Lin et al, 2006

- **Παρατηρείται ποικιλία στις πρακτικές ενημέρωσης των ασθενών σε διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα**
- **Από πλήρη ενημέρωση έως πλήρη απόκρυψη**
- **Οικογενειακό περιβάλλον συχνά ρυθμιστής ενημέρωσης αντί ιατρικού προσωπικού**
- **Οικογένεια υπεύθυνη για λήψη αποφάσεων**

Shahidi J, Eur J Cancer Care 2009

**Σήμερα , ποια η κατάσταση
στην Ελλάδα ;**

**Παραμένει αμφιλεγόμενο θέμα ,
αν και υπάρχει σαφής τάση για
περισσότερη πληροφόρηση**

ΝΟΜΙΚΗ ΑΠΟΨΗ

- **Κώδικας ιατρικής δεοντολογίας, (ΦΕΚ 287/28 Νοεμβρίου 2005 Ν. 3418), άρθρο 11 :**

ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

- **Ο ιατρός έχει καθήκον αλήθειας προς τον ασθενή. Οφείλει να ενημερώνει πλήρως και κατανοητά τον ασθενή για την πραγματική κατάσταση της υγείας του, το περιεχόμενο & τα αποτελέσματα της προτεινόμενης ιατρικής πράξης, τις συνέπειες & τους ενδεχόμενους κινδύνους ή επιπλοκές από την εκτέλεσή της, τις εναλλακτικές προτάσεις, καθώς και τον πιθανό χρόνο αποκατάστασης, έτσι ώστε ο ασθενής να μπορεί να σχηματίζει πλήρη εικόνα των ιατρικών, κοινωνικών & οικονομικών παραγόντων & συνεπειών της κατάστασής του & να προχωρεί, ανάλογα, στη λήψη αποφάσεων.**

ΕΠΙΔΡΑ ΘΕΤΙΚΑ Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ;

**Ανασκοπήσεις τυχαιοποιημένων μελετών
κατέδειξαν :**

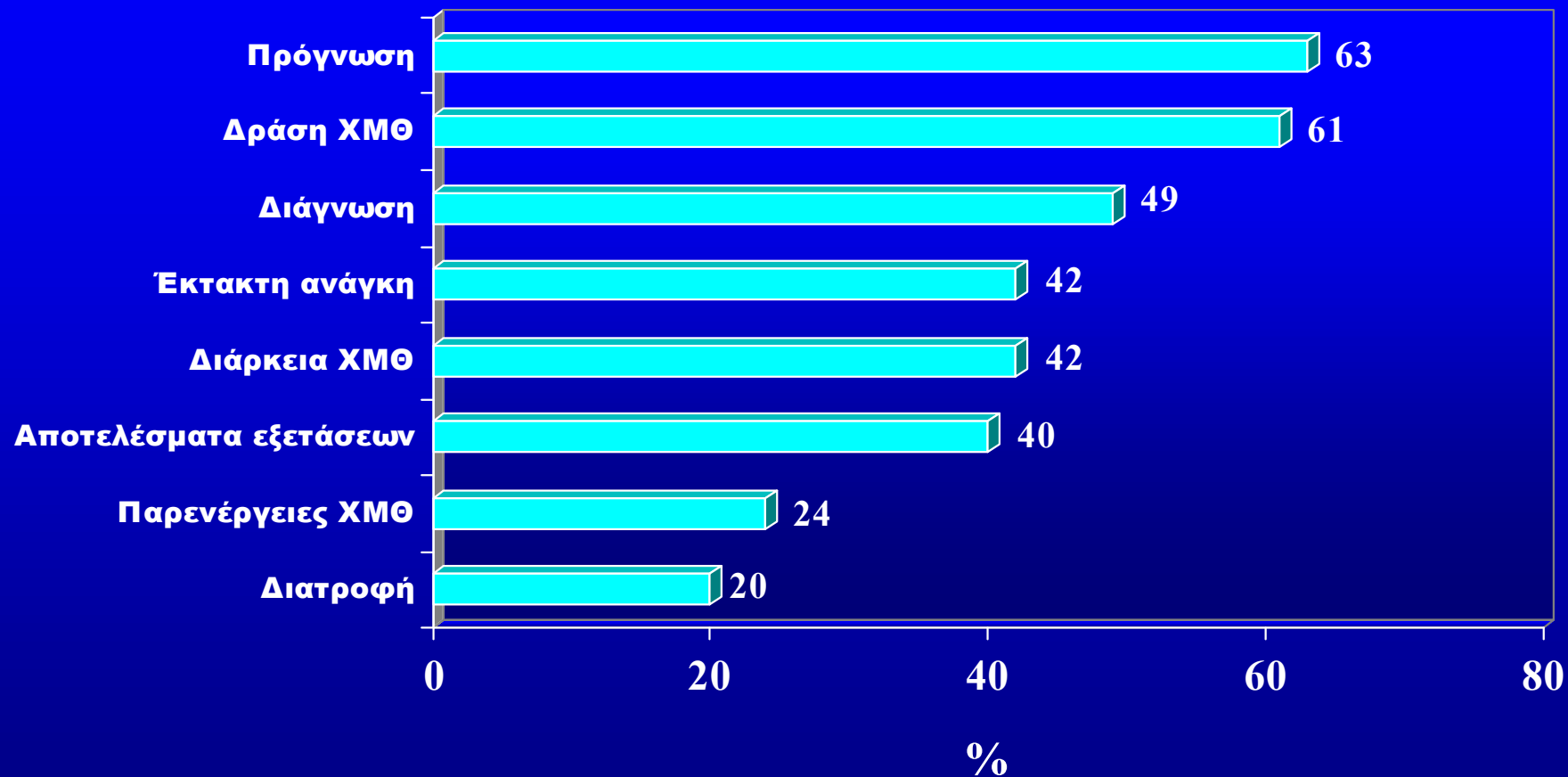
- **βελτίωση ΠΖ**
- **↓ κατάθλιψης & άγχους**
- **↑ αντιμετώπιση & προσαρμογή**
- **↑ ικανοποίησης συνολικά με περίθαλψη**
- **↑ κατανόησης & μνήμης**

Lancet Oncol 2002 ; Eur J Cancer 2002 ; J Natl Cancer Inst 2002

**Ελληνικά & διεθνή δεδομένα
συμφωνούν ότι ασθενείς αναφέρουν
υψηλές ανάγκες ενημέρωσης
τόσο γενικές όσο & συγκεκριμένες**

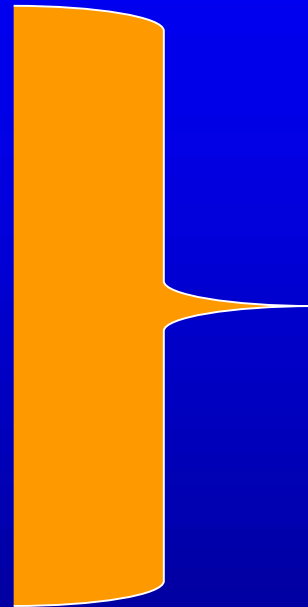
ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Iconomou G et al, Palliat Med 2002

ΠΟΛΛΟΙ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΔΕΝ ΚΑΤΑΝΟΟΥΝ ΤΙΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- Πρόγνωση
- Διάγνωση
- Αιτιολογία
- Θεραπεία
- Δοσολογία

7% – 53%

ΠΟΛΛΟΙ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΔΕ ΣΥΓΚΡΑΤΟΥΝ ΤΙΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- **Ξεχνούν ~ 50% των πληροφοριών λίγο
μετά τη συνάντηση με το γιατρό**

Keller & Carroll , 1994

Figure 1. Patients often lack total recollection of the consultation with their doctor if it contained bad news.

Lancet Oncol, 2002

ΣΥΝΕΠΕΙΑ (I) :

ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΣΘΕΝΩΝ

- **Συνολικά ~ 10% – 56% αναφέρουν
δυσαρέσκεια με την πληροφόρηση**

Ley, 1988 ; Brown et al. 1997

ΣΥΝΕΠΕΙΑ (II) :
ΑΥΞΗΣΗ ΔΥΣΘΥΜΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ ΔΙΑΤΑΡΑΧΩΝ
ΦΟΒΟΣ ΑΓΝΩΣΤΟΥ & ΑΦΑΝΙΣΜΟΥ...

- **Mohide E et al. 1996**
- **Rutter et al. 1996**
- **Iconomou G & Kalofonos HP, 1999**
- **Ong L et al. 2000**
- **McPherson C et al. 2001**

ΣΥΝΕΠΕΙΑ (III) :

ΜΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΑΣΘΕΝΩΝ

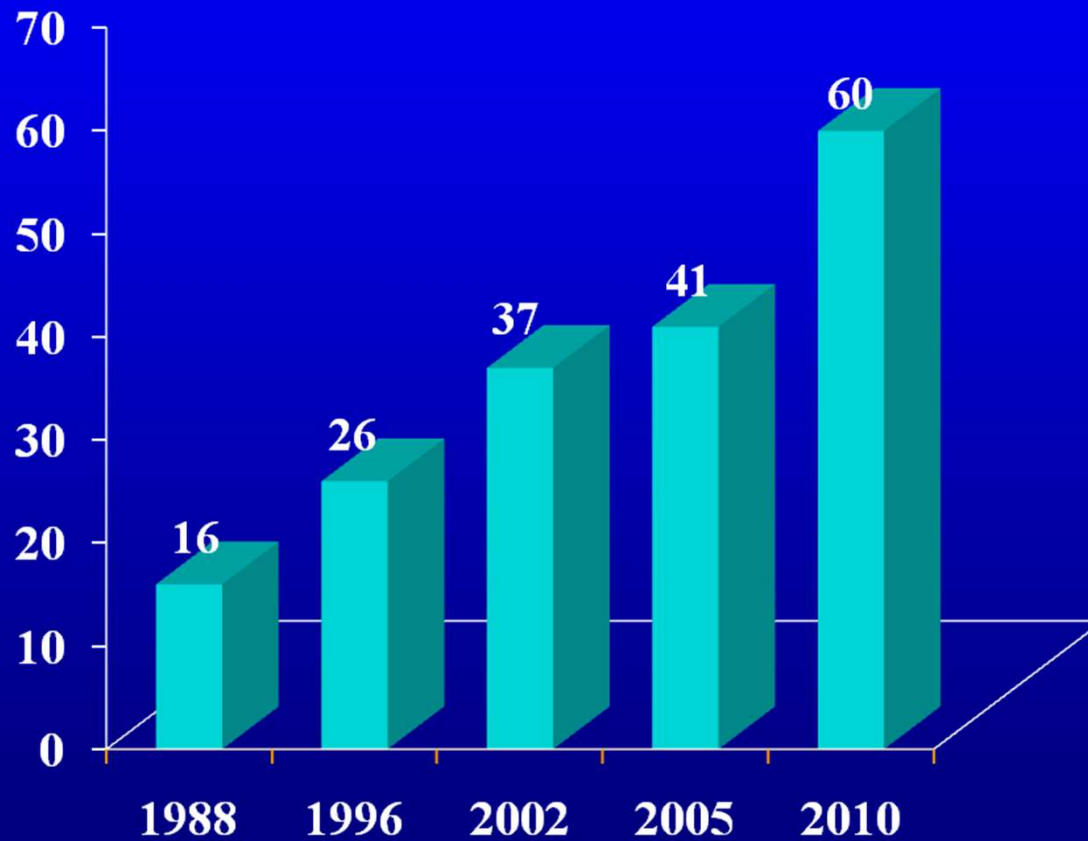
- **~ 50% ΔΕΝ** ακολουθούν τις οδηγίες των γιατρών ή δε λαμβάνουν σωστά την αγωγή
(**Butler et al 1996**)
- **Το κόστος** της μη – συμμόρφωσης τεράστιο :
  - **Ηνωμένο Βασίλειο** : £ 300 εκατομμύρια (**Walton et al 1980**)
  - **Καναδάς** : επιπλέον επισκέψεις , εξετάσεις , εισαγωγές , αύξηση θνητότητας \$ 7-9 δισεκατομμύρια (**Coombs et al 1995**)
  - **ΗΠΑ** : \$ 100 δισεκατομμύρια (**Berg et al 1995**)

ΣΥΝΕΠΕΙΑ (IV) :
ΑΝΑΖΗΤΗΣΗ ΜΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ
ΤΕΚΜΗΡΙΩΜΕΝΩΝ ΘΕΡΑΠΕΙΩΝ

- **Lancet Oncol 2002; 3: 629-37**

ΑΥΞΑΝΟΜΕΝΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΓΝΩΣΗΣ (%) ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΣΘΕΝΩΝ

- **Lavrentiadis G et al, 1988**
- **Rutter D et al, 1996**
- **Iconomou G et al, 2002**
- **Brokalaki E et al, 2005**
- **Papadopoulos A et al, 2010**

ΠΟΙΟΙ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ ;

- **Περισσότερο μορφωμένοι**
- **Νεώτεροι**
- **Ασθενείς με «εξωτερικό» καρκίνο (π.χ. μαστού)**
- **Καλή πρόγνωση**

**Επομένως , ενημερώνουμε
αδιακρίτως όλους τους ασθενείς ;**

« Δε σημαίνει ότι πληροφορούμε όλους για όλα , αλλά αξιολογούμε πώς να δώσουμε αυτό που ο κάθε ασθενής χρειάζεται και που μπορεί να αντέξει »

Iconomou et al 2002, Palliat Med 16 : 315-21

- **Εξατομικευμένη πληροφόρηση που εξαρτάται από την ψυχοδομή & τις ιδιαίτερες ανάγκες του ασθενούς**

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΑΣΘΕΝΟΥΣ : ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ ΔΙΑΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ

- **Φιλικά σχόλια που «σπάνε τον πάγο»**
- **Οπτική επαφή**
- **Χαμόγελο**
- **Δε διακόπτουμε τον ασθενή**
- **Επανάληψη & παράφραση αυτών που μας λέει ο ασθενής**
- **Άγγιγμα – σωματική επαφή με προσοχή**
- **ΕΥΓΕΝΕΙΑ . . .**

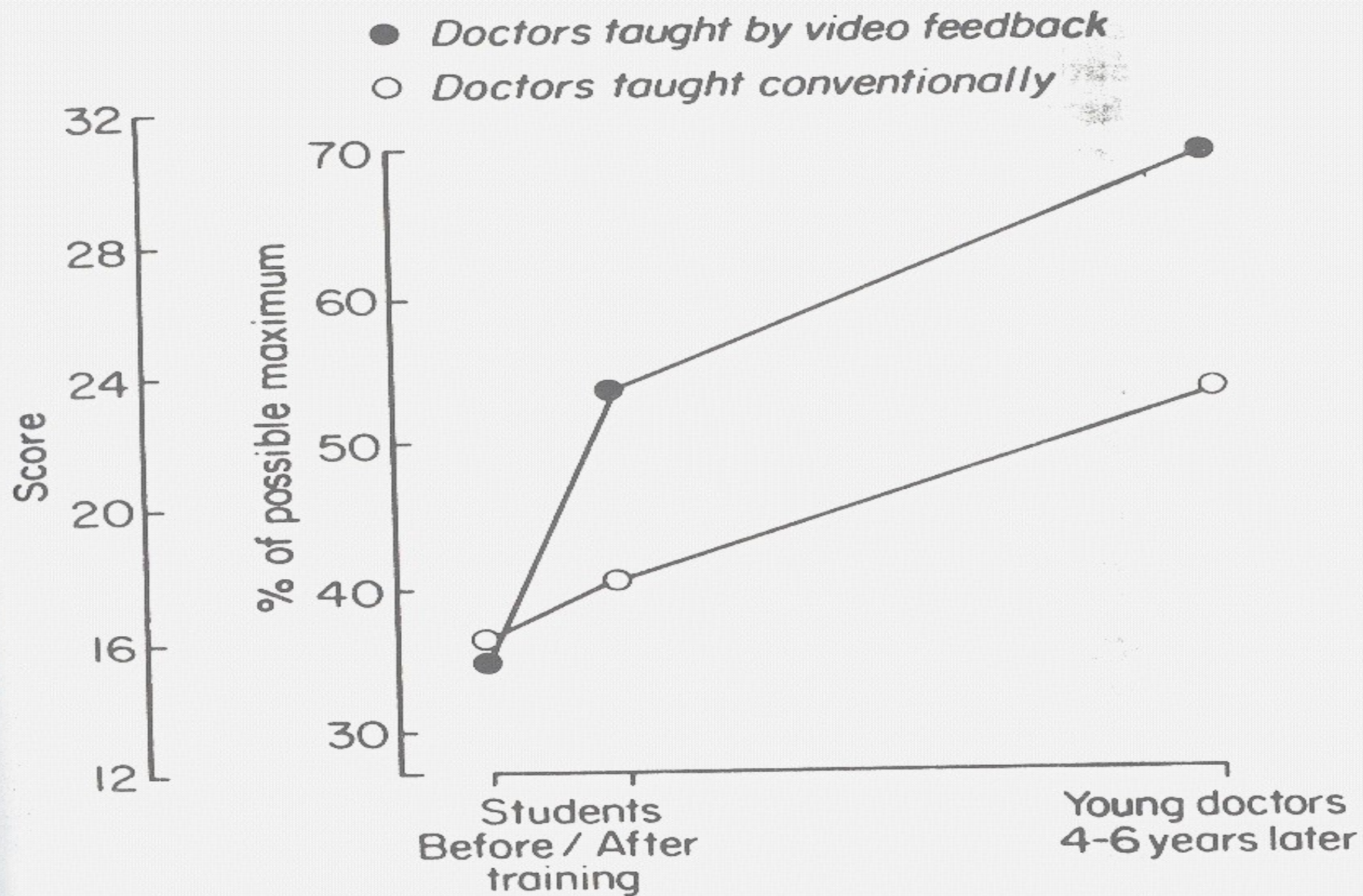
ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΑΣΘΕΝΟΥΣ : ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

- **Αργή ομιλία**
- **Σύντομες προτάσεις**
- **Σταδιακή πληροφόρηση**
- **Αποφυγή ιατρικής ορολογίας**
- **Απλή & κατανοητή γλώσσα**
- **Επανάληψη**
- **Παροχή συγκεκριμένων & λεπτομερών οδηγιών**
- **Ο ασθενής έχει το χρόνο να κάνει ερωτήσεις**

**Πρωτίστως , εκπαίδευση φοιτητών
ιατρικής σε δεξιότητες επικοινωνίας
*communication skills training***

Maguire P, Eur J Cancer 1999

FIGURE 9.1

Comparison of Mean Scores for Main Interviewing Skills Obtained by Medical Students Before and After Training and While Working as Doctors Four to Six Years Later

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Ο Έλληνας ογκολογικός ασθενής επιθυμεί & δικαιούται περισσότερη προφορική & γραπτή πληροφόρηση
  - Ποσοτική
  - Ποιοτική
- Η εξατομικευμένη συστηματική πληροφόρηση δεν είναι επιβλαβής για τον ασθενή – πλαισιωμένη εκφορά λόγου είναι θεραπευτική
- Μέριμνα για ενσωμάτωση μαθήματος δεξιοτήτων επικοινωνίας στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των Ιατρικών Σχολών – επικοινωνία προϊόν μάθησης